

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Військово-юридичний інститут

Кафедра історії держави і права України і зарубіжних країн

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«Історія держави і права України»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»

Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

Спеціалізація – «Правоохоронна діяльність»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2022

Харків 2022

Силабус навчальної дисципліни «Історія держави і права України» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 25 с.

Розробник:

Шигаль Денис Анатолійович, кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри історії держави і права України і зарубіжних країн

Затверджено на засіданні кафедри історії держави і права України
і зарубіжних країн
(протокол № 4 від 24 червня 2022 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри історії держави і права України
і зарубіжних країн
(протокол № 9 від 8 червня 2023 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри історії держави і права України
і зарубіжних країн
(протокол № 9 від 27 травня 2024 р.)

Завідувачка кафедри – Пономарьова Ганна Павлівна, кандидатка
юридичних наук, доцентка

Дані про викладача

Назва навчальної дисципліни	Історія держави і права України
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Викладач	Шигаль Денис Анатолійович, доцент кафедри історії держави і права України і зарубіжних країн, кандидат юридичних наук, доцент
Контактний телефон	+38-057-757-72-94
E-mail	d.a.shygal@nlu.edu.ua
Консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн-консультації	відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій

Анотація навчальної дисципліни

Формуються знання та навички щодо методики історико-правових досліджень. Поглиблено досліджуються найбільш дискусійні та суперечливі питання державно-правового розвитку України на різних етапах її історії. Вивчаються перші державні утворення і правові джерела на території Північного Причорномор'я і Приазов'я у середині I тис. до н. е. – V ст. н. е. Значна увага приділена формуванню держави і права східних слов'ян у період зародження і становлення феодальних відносин (VI – початок XII ст. н. е.), а також українським землям у період феодальної роздробленості (XII–XIV ст.).

Розглядається державний лад і джерела права на українських землях у складі Литви, Польщі і Речі Посполитої (кінець XIV–XVII ст.) та відродження національної держави і права України в ході визвольної війни українського народу в 1648-1654 рр. Вивчається державний лад і право на території українських земель під час їх перебування під владою іноземних держав (друга половина XVII ст. – початок XX ст.). Особливу увагу приділено дослідженню історико-правових явищ, що мали місце в ході Української національної революції 1917-1920 рр. Досліджується комплекс питань, пов'язаних з проголошенням радянської державності в Україні та державно-правовим розвитком радянської України в 1917-1991 рр. Аналізуються історико-правові явища, пов'язані з проголошенням незалежності України у 1991 р.,

реформуванням державного ладу в перші роки незалежності України, а також прийняттям Конституції України 1996 р.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – розширення знань у предметній сфері науки історії держави і права України; ознайомлення з методикою і технікою проведення історико-правових досліджень; поглиблене вивчення найбільш дискусійних і суперечливих питань історії держави і права України; пізнання закономірностей виникнення, розвитку і функціонування держави і права України; дослідження теоретико-правового та історико-правового рівнів пізнання, розвиток умінь по їх інтегративному поєднанню в ході навчальної діяльності.

Завдання:

- володіння методологією історико-правових досліджень, зокрема, знання структури історико-правових методів, включаючи їх теорію, методику і техніку застосування;
- знання змісту основних категорій історико-правової науки та діалектичного зв'язку між ними;
- розуміння головних закономірностей державно-правового розвитку України;
- вільне орієнтування у системі основних джерел історії держави і права України;
- розуміння основних проблем історії держави і права України як навчальної дисципліни;
- уміння будувати реалістичні моделі державно-правової еволюції України;
- виявлення історичних закономірностей в межах предметної сфери науки історії держави і права;
- аналіз джерел права в контексті еволюції суспільно-економічних відносин.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: - .

Кореквізити: «Теорія права», «Конституційне право України», «Історія війн та воєнного мистецтва (у тому числі воєнна історія України)».

Постреквізити: «Трудове право», «Адміністративне право», «Цивільне право», «Адміністративна діяльність правоохоронних органів», «Цивільний процес», «Кримінальне право», «Кримінальний процес».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти має демонструвати такі результати навчання:

РН НД-1. Пояснювати природу й зміст основних судових інститутів і процедур періодів Русі-України, польсько-литовської доби, Гетьманщини.

РН НД-2. Здійснювати критичний і системний аналіз державно-правових явищ і процесів при вивченні основних джерел права періодів Русі-України, польсько-литовського панування, Гетьманщини.

РН НД-3. Дискутувати з наведенням надійних аргументів під час висвітлення і обговорення найважливіших проблем історії держави і права України.

РН НД-4. Робити концентровані лаконічні висновки з основних питань історії держави і права України.

РН НД-5. Формувати план наукового дослідження з питань історії держави і права України за результатами опанування зібраних історико-правових джерел.

РН НД-6. Розуміти недоліки і переваги статистичних даних як різновиду джерел історико-правового дослідження.

РН НД-7. Характеризувати повноваження органів публічної влади на території України під час її перебування у складі інших держав.

РН НД-8. Здійснювати логічний, критичний і системний аналіз історико-

правових документів періоду перебування українських земель у складі інших держав.

РН НД-9. Грамотно використовувати правничу термінологію під час вивчення державно-правового розвитку українських земель у період становлення капіталістичних відносин.

РН НД-10. Використовувати статистичні, картографічні, актові, художні, наукові історико-правові матеріали для пояснення специфіки розвитку держави і права України в другій половині ХІХ ст.

РН НД-11. Володіти навичками пошуку в мережі інтернет основних джерел з історії держави і права України періоду становлення і розвитку капіталістичних відносин у другій половині ХІХ ст.

РН НД-12. Пояснювати особливості реалізації та застосування основних правових інститутів і процедур під час розвитку Української незалежної держави після здобуття незалежності в 1991 р.

Види навчальних занять та самостійна робота

№ п/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми практичних занять	
1.	Держава і право східних слов'ян у період зародження і становлення феодальних відносин (VI – початок XII ст. н. е.)	Пам'ятки права Русі-України	4
2.		Галицько-Волинська держава	4
3.	Державний лад і право на українських землях у складі інших держав (кінець XIV – XVII ст.)		4
4.	Визвольна війна українського народу 1648–1654 рр. Відродження національної держави і права України	Формування української національної держави у 1648–1654 рр.	4

5.	Державний лад і право на українських землях під час їх перебування під владою інших держав (друга половина XVII – XVIII ст.)		4
6.	Державний лад і право на українських землях у складі Російської імперії (друга половина XIX ст.)	Селянська реформа 1861 р. в Україні	4
7.		Судова реформа 1864 р. в Україні	4
8.	Державний лад і право Правобережної, Лівобережної та Південної України з початку XX ст. до 1917 р.	Зміни у суспільному, державному ладі та праві на українських землях на початку XX ст.	4
9.	Становлення Української Народної Республіки (УНР)	Універсали Української Центральної Ради	4
10.		Українська держава періоду Гетьманату П. Скоропадського	2
11.	Утворення і розвиток радянської державності і права в Україні (1917–1920 рр.)		2
12.	Держава і право України у період панування командно-адміністративної системи управління (1929–1939 рр.)	Кодифікація права України у період нової економічної політики	4
13.		Зміни у державному ладі України під час панування комуністичного тоталітарного режиму (1953–1985 рр.)	2
14.	Проголошення й розбудова Української незалежної держави	Проголошення у 1991 р. незалежності України	2
	Усього		48

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти здійснюється у таких формах:

- підбір та аналітичне дослідження рекомендованої, нової навчальної та наукової літератури, найважливіших історико-правових документів, статистичних і емпіричних даних;

- опрацювання конспектів лекцій;

- підготовка до практичних занять;

- виконання практичних завдань;

- підготовка індивідуальних робіт (реферат, стаття, тези тощо);

- участь у конкурсах наукових праць здобувачів вищої освіти, турнірах;

- підготовка до всіх видів поточних контрольних випробувань (виконання тестових завдань тощо);

- самотестування;

- підготовка до іспиту згідно з переліком питань, що розроблені кафедрою, та ін.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Навчально-методичному посібнику для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Історія держави і права України» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність».

Види індивідуальних робіт, вимоги до виконання та критерії їх оцінювання закріплені у Положенні про види та критерії оцінювання індивідуальних робіт здобувачів вищої освіти кафедри історії держави і права України і зарубіжних країн.

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення

навчальної дисципліни

Література

Основна література

1. Бандурка О. М., Греченко В. А. Міліція в Україні в період посилення тоталітарного режиму (1831-1941 рр.): історико-правове дослідження. Харків : Золота миля, 2020. 444 с.
2. Бурдін М. Ю., Логвиненко Є. С., Логвиненко І. А. Історія держави і права України : хрестоматія-практикум : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2021. 890 с.
3. Дудченко О. С. Конституційно-правові засади створення й функціонування органів державної влади та управління радянської України в 1920-х – першій половині 1930-х років : монографія / за заг. ред. Г. В. Лаврик. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 405 с.
4. Єрмолаєв В. М. Історія держави і права України : підручник. Харків : Право, 2021. 472 с.
5. Історія держави і права України : підручник / за ред. В. Д. Гончаренка. 2-ге вид. перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 552 с.
6. Історія держави та права України (1991-2019 роки) : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2019. 344 с.
7. Київська Русь: пам'ятки права (X–XIII ст.): тексти, переклади, коментарі : навч. посіб. / Нац. акад. прав. наук України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування; уклад.: Г. Г. Демиденко, В. М. Єрмолаєв. Харків : Право, 2020. 224 с.
8. Кубів С., Лук'яненко Л. Українська державність: витоки, етапи становлення та розвитку : фотолітопис / авт. ідеї та кер. проекту С. Кубів; авт. передмови Л. Лук'яненко. Київ : Українська Мить : Ін Юре, 2019. 659 с.
9. Терлюк І. Я. Українська державність: формування національної державно-правової традиції. Друга половина XVI – початок XX ст. : монографія. Львів : Галиц. вид. спілка, 2022. 480 с.
10. Трофанчук Г. І. Історія держави та права України : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 568 с.
11. Українська державність : історико-правничі нариси / ред. рада: В. Смолій та ін. Київ : Право України, 2021. 976 с.

12. Шевченко А. Є., Кудін С. В. Історія держави і права України : навч.-метод. посіб. Вінниця : ТОВ «Твори», 2020. 688 с.

13. Шевченко А. Є., Кудін С. В. Становлення та еволюція режимної системи в радянській Україні (1917-1953 рр.) : монографія. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. 320 с.

14. Шигаль Д. А., Пономарьова Г. П. Історія держави і права України : посіб. для підгот. до іспиту. Харків : Право, 2024. 194 с.

Додаткова література

1. Honcharenko V. D., Shyhal D. A. Technique of generalization of results of comparative historical and legal research. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. Vol. 28. No. 3. P. 74–84.

2. Omarova A., Vlasenko S. International Standards of Juvenile Justice: Its Creation and Impact on Ukrainian Legislation. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2022. Issue 1 (13). P. 116–126.

3. Shygal D., Hotsuliak S. Methodological principles of research of the history of development of sanitary and epidemiological legislation in Ukraine. *Justicia*. 2021. Vol. 26. No. 40. P. 19–29. DOI: <https://doi.org/10.17081/just.26.40.5318>.

4. Shygal D., Omarova A. Evaluation of the Results of the Historical and Legal Comparison of the Juvenile Justice of Ukraine and Poland in the 1920s?. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021. Issue 2 (10). P. 67–85. DOI: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-4.2-a000060>.

5. Басенко Р., Аванесян Г., Ільченко В. Генеза інституційних форм прямої демократії в українській національній державно-правовій традиції. *Підприємництво, госп-во і право: наук.-практ. госп.-прав. журн.* 2020. № 11. С. 186–190.

6. Беланюк М. В. Трансформація органів військової прокуратури в Україні: історико-правовий аналіз. *Інформація і право*. 2022. № 1. С. 144–155.

7. Бибік К. П. Українське селянство на початку ХХ століття. *Молодий вчений*. 2023. № 6(118). С. 16–20.
8. Бойко І. Місце і роль Києво-Руської держави в багатовіковій історії українського державотворення. *Вісник Львівського університету. Серія юридична : зб. наук. пр.* Львів : Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. 2019. Вип. 68. С. 74–87.
9. Васецький В. Ю. Українська національна революція як фактор розвитку права України-Русі у ХVІІ ст. *Правова держава : щорічник наук. праць*. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. Вип. 33. С. 198–204. URL: <http://pravova-derzhava.org.ua/files/pravova-derjava.vipusk-33-2022.pdf>.
10. Вовк О. Й. Джерела міського права Гетьманщини другої половини ХVІІ-ХVІІІ століть: історико-правовий аналіз. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 1. С. 33–42.
11. Вовк Ю. Є. Організація діяльності надзвичайних військових судів УНР в період Директорії. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 6. С. 11–15. URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/273499/268876>.
12. Вовк Ю. Є. Правові та організаційні засади діяльності Вищих військових та штабних судів в період Директорії. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 20–24. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/4.pdf>.
13. Волощук М. Русини-міщани малопольських міст ХІІІ-ХІV ст.: проблеми пошуку та ідентифікації. *Укр. іст. журн*. 2021. № 2. С. 19–28.
14. Вронська Т., Пилипчук В., Беланюк М. Цивільне населення радянської України в полі зору військових трибуналів: регламентація каральних практик (1918-1959 рр.). *Укр. іст. журн*. 2021. № 2. С. 112–128.
15. Григорчук М. В., Дігтяр Р. В. Порівняльно-правовий аналіз окремих аспектів державотворення в конституціях Української Народної Республіки і Далекосхідної Української Республіки (Зелений Клин) та інших документах. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 6. С. 22–26. URL: <http://journal->

app.uzhnu.edu.ua/article/view/273501/268878.

16. Дашковська О. Р., Терела Г. В., Стрілець В. В. Захист трудових прав та спеціалізований прокурорський нагляд в УСРР (1925-1931). *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. № 2. С. 70–87.

17. Довгалець О. М. УНР та діяльність польських партій у складі Центральної Ради. *Молодий вчений*. 2023. № 2(114). С. 28–33.

18. Донченко О. І. Вітчизняна політико-правова думка Гетьманщини періоду Руїни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 30–36. URL : http://www.lsej.org.ua/2_2023/4.pdf.

19. Єрмолаєв В. М. Основоположні права і свободи людини і громадянина в законодавчих актах доби УНР. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. № 3. С. 173–185.

20. Єрмолаєв В. М. Становлення українського права та його вплив на державотворчі процеси в Київській Русі. *Право України*. 2020. № 1. С. 85–96.

21. Захарченко П. П., Мірошніченко М. І. Становлення вітчизняного судоустрою та судочинства: доба України-Русі (IX–XIV ст.). *Вісник кримінального судочинства*. 2022. № 3/4. С. 138–147.

22. Заяць А. Правове становище волинських міщан у XVI – першій половині XVII ст. *Укр. іст. журн*. 2019. № 1. С. 25–53.

23. Козаченко А. І. Аграрна реформа початку XX ст. та участь у її проведенні Полтавського земства. *Полтавський правовий часопис*. 2022. № 1. С. 79–93. URL : <http://pli.nlu.edu.ua/doc/review/Review%202022%2C%20№1.pdf>.

24. Козаченко А. І. Нормативно-правове регулювання фінансової діяльності земського самоврядування в Україні (друга половина XIX ст.). *Полтавський правовий часопис*. 2022. № 3. С. 28–41. URL : <http://pli.nlu.edu.ua/doc/review/Review%202022%2C%20№3.pdf>.

25. Козаченко А. І. Принцип поділу державної влади за Конституцією Пилипа Орлика 1710 року та Польською Конституцією 1791 року. *Проблеми законності*. 2019. Вип. 144. С. 8–17.

26. Лесик О. В. Становлення правового регулювання земельних відносин

у Волинській губернії в складі Російської імперії (1793-1917). *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 72–77.

27. Лісогорова К. М., Бершадська Д. Р., Нежиборець А. О. Гетьманування Кирила Розумовського – примарна чи реальна європеїзація Гетьманщини? *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 46–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/8>.

28. Макарчук В. В. Правовий статус козацької старшини в Українській гетьманській державі. *Право і суспільство*. 2019. № 3. С. 39–43.

29. Максименко Ю. П. Становлення органів місцевого самоврядування України в радянські часи. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 2. С. 154–160.

30. Медвідь Ф., Чорна М. Політико-правова доктрина Миколи Міхновського (до 150-річчя від дня народження). *Юридичний вісник України*. 2023. № 15/16. С. 34–37.

31. Музика І. В. Становлення ідеї та юридикація суверенітету Західноукраїнської Народної Республіки. *Правова держава: щорічник наук. праць*. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. Вип. 33. С. 216–226. URL: <http://pravova-derzhava.org.ua/files/pravova-derjava.vipusk-33-2022.pdf>.

32. Нагорняк М. Інформаційна та пропагандистська діяльність Української Народної Республіки (УНР) 1920-1921 років. *Український інформаційний простір*. 2022. № 1(9). С. 69–87. URL: <http://ukrinfospace.knukim.edu.ua/article/view/257088/254020>.

33. Omarova A. A., Honcharenko V. D., Shyhal D. A. Legal status of the union republics during the rebuilding (1985-1991). *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2022. Vol. 29. No. 1. P. 39–49.

34. Ponomarova H. P., Yermolaiev V. M., Omarova A. A. The development of children's medical rights in Ukraine (1919 – beginning of the XXI century). *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. Vol. 28. No. 4. P. 181–189.

35. Прус В., Курас Д. Правовий статус Війська Запорізького за Березневими статтями 1654 р. Богдана Хмельницького з московським царем. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 35–40. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/7.pdf>.

36. Ромінський Є. В. Клятва, присяга і договір у політико-правовому повсякденні східнослов'янських державних утворень X-XIV ст. *Правова держава: щорічник наук. праць*. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. Вип. 33. С. 227–235. URL: <http://pravova-derzhava.org.ua/files/pravova-derjava.vipusk-33-2022.pdf>.

37. Рум'янцев В. О., Лісогорова К. М., Сіваш О. М., Гоцуляк С. Л. Судова система в Україні за часів Директорії та ЗУНР. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 6. С. 46–49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-6/8>.

38. Рум'янцев В. О., Лісогорова К. М., Сіваш О. М., Гоцуляк С. Л. Судова система в Україні часів Української Народної Республіки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 4. С. 49–52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/9>.

39. Рум'янцев В. О., Лісогорова К. М., Сіваш О. М., Гоцуляк С. Л. Судова система Української держави Гетьмана П. Скоропадського. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 30–33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-5/4>.

40. Саблук С. А. Контроль за злочинністю в умовах реалізації репресивної політики під час колективізації. *Підприємництво, госп-во і право*. 2020. № 7. С. 305–311.

41. Саблук С. А. Стан злочинності на території України у 20-х роках ХХ ст. *Науковий вісник публічного та приватного права*. Київ : Наук.-дослід. ін-т публ. права, 2022. Вип. 2. С. 9–16.

42. Середюк В. Реалізація «українського питання» у правовій доктрині Австро-Угорщини напередодні Першої світової війни. *Підприємництво, госп-во і право*. 2021. № 5. С. 183–189.

43. Стефанчук Р. Традиція безперервності української державності. *Право України*. 2021. № 9. С. 12–21.

44. Терлюк І. Політико-правова природа радянської державності в Україні як окупаційної. *Право України*. 2022. № 5. С. 103–123.

45. Терлюк І. Українська субститутна державність останньої чверті XVIII – початку XX ст.: особливості розвитку українських правових і самоврядних традицій у складі Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій. *Право України*. 2022. № 3. С. 57–79.

46. Худояр Л. В. Принцип рівності як засада українського націотворення та державотворення кінця XVI – 70-х років XVII ст. *Правова держава: щорічник наук. праць*. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2022. Вип. 33. С. 236–246. URL: <http://pravova-derzhava.org.ua/files/pravova-derjava.vipusk-33-2022.pdf>.

47. Чудновський О. Інститут прокуратури на західноукраїнських землях у складі Австро-Угорської імперії. *Підприємництво, госп-во і право*. 2020. № 12. С. 295–299.

48. Шигаль Д. А. Держави як об'єкти порівняльного історико-правового аналізу: територія, населення, механізм державної влади. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 54–60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/10>.

49. Шигаль Д. А. Зіставлення історико-правових об'єктів: методичні вимоги і рекомендації. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2020. № 5 (45). С. 36–42. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2020/5/5_2020.pdf.

50. Шигаль Д. А. Систематизація результатів порівняльного історико-правового дослідження. *Проблеми законності*. 2020. Вип. 151. С. 8–17.

51. Шигаль Д. А. Якісне та кількісне порівняння у компаративному історико-правовому дослідженні. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2020. № 4 (44). С. 42–46. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2020/4/4_2020.pdf.

Інтернет-ресурси:

1. Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/>.
2. Сайт «Історія України». URL: <https://history.vn.ua>.
3. «Ізборник». Українська електронна історична бібліотека. URL: <http://litopys.org.ua/mainf.htm>.
4. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри історії держави і права України і зарубіжних країн. URL: http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=62:kafedra-istorii-derzhavi&Itemid=151

НЕІК

Навчальний електронний інформаційний комплекс «Історія держави і права України». URL: <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1230>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції й практичні заняття; систематично та активно працювати на них; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні задач; якісно виконувати письмові завдання, контрольні роботи тощо. Практичні заняття, пропущені з поважних причин, можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь у наукових конференціях, конкурсах наукових праць, роботі наукового гуртка кафедри, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язковою вимогою є дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної доброчесності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (<https://nlu.edu.ua/wp->

content/uploads/2022/01/kodeks_akademichnoi%CC%88_dobrochesnosti-1.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (наприклад, для перегляду презентацій лекції). Здобувачі вищої освіти також мають можливість користуватися ноутбуками і планшетами для ведення конспектів лекцій та відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Історія держави і права України» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

– контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни *на практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове чи експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе/реферату за ініціативи здобувача освіти тощо. Відповіді здобувача протягом семестру оцінюються за чотирибальною шкалою (0; 0,5; 1,0; 1,4 бали(ів) – за кожне практичне заняття);

– контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів. Оцінювання результатів навчання здобувачів у межах поточного контролю здійснюється шляхом *тестування* (з використанням комп'ютерних технологій). З метою проведення контрольних заходів у формі тестування кафедра визначає перелік ключових питань навчальної дисципліни, які мають бути розглянуті в кожній темі лекції та/або практичного заняття та підлягають включенню до банку тестових завдань. Тестування з тем кожного з трьох модулів проводиться дистанційно у встановлені кафедрою строки з максимальною оцінкою 5,0 балів за проходження одного тестування, що разом дозволяє отримати до 15 балів за виконання трьох тестових завдань.

Метою поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння необхідного матеріалу, умінь самостійно опрацьовувати поточний навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми чи розділу, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал.

Впродовж семестру здобувачі вищої освіти виконують самостійну роботу, в тому числі, у формі підготовки *індивідуальної роботи*. Результати індивідуальної роботи здобувачів освіти оцінюються в діапазоні 0-10 балів.

Загальна кількість балів за усіма об'єктами поточного контролю та індивідуальну роботу має перебувати в діапазоні від 0 до 40 балів, при цьому здобувач вищої освіти може бути допущений до складання іспиту за наявності не менше 25 балів за результатами проведеного оцінювання.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів освіти з навчальної дисципліни є *іспит*. Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за результатами підсумкового контролю, становить 60 балів.

Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів навчальної дисципліни «Історія держави і права України» при підсумковому контролі у формі іспиту:

Поточний контроль						Індивідуальна робота здобувачів	Підсумковий контроль (іспит)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль № 3				
п/з	Тестове завдання	п/з	Тестове завдання	п/з	Тестове завдання			
max 4	max 5	max 4	max 5	max 7	max 5	max 10	max 60	max 100

Критерії оцінювання (іспит):

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 1,4	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	1,0	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	0,5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестове завдання	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Результати опрацювання матеріалу високі, але є незначна кількість несуттєвих помилок.
	3	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	1	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти: Наукова доповідь	Max 10	<p>Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно, повно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Ґрунтовно вивчена сучасна вітчизняна та зарубіжна наукова література, історико-правові джерела, судова практика, практика органів охорони правопорядку, офіційна статистика. Наведені посилання на використані джерела.</p> <p>Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота правильно структурована, має вступ (обґрунтування актуальності дослідження, постановка його мети та завдання), повно висвітлено стан наукової розробленості проблеми, наведено узагальнення наукової літератури, законодавства та інших джерел. Окрім викладення матеріалу робота містить власний авторський підхід до вирішення розглядуваної проблеми та висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.</p>
	8	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав основні сучасні вітчизняні та зарубіжні наукові літературні джерела, історико-правові документи. В роботі наведені посилання на використані інформаційні

		джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота добре структурована, має обґрунтування актуальності дослідження; висвітлюється загальний стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить аргументовані авторські висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	6	Послідовно та грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав незначну кількість сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел, історико-правові акти. В роботі наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота структурована, має обґрунтування актуальності дослідження, висвітлюється стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить окремі авторські висновки.
	4	Робота недостатньо структурована, не має послідовності та логічності викладення матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела. Наявна незначна кількість посилань на історико-правові документи. Представлена робота не повністю відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася. Обрана тема є актуальною, але відсутній авторський підхід при дослідженні більшості питань.
	2	Робота недостатньо структурована, не має змістовної логічності у викладенні матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела, але не звернувся до історико-правових документів. Представлена робота не в повній мірі відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, виконана неакуратно, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася; відсутні авторські висновки.
	Min 0	Представлена робота не відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня; містить ознаки академічної недобросовісності.
Реферат	Max 10	Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в навчальній та науковій літературі погляди щодо предмета дослідження; на основі їх порівняльної оцінки висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також надана

		власна оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення таких проблемних питань, які стосуються теми, та (або) висловлені авторські пропозиції. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	7	Переважає більшість питань плану реферату висвітлена повно та точно. Одне з питань розкрито недостатньо повно або при його висвітленні допущена суттєва помилка. Проаналізовані основні літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	3	Питання плану теми висвітлені поверхнево. При написанні реферату використана незначна кількість монографічних та історико-правових джерел із числа рекомендованих кафедрою. При розкритті питань плану допущені грубі помилки.
	Min 0	Тема реферату не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Анотація прочитаної додаткової літератури з курсу	Max 4	<p>В роботі здійснена анотація обраних за погодженням з викладачем-науковим керівником джерел. Наведено бібліографічний опис анотованого джерела, надана характеристика його змісту, виділена головна ідея, ключові положення.</p> <p>Анотація містить не лише огляд прочитаного матеріалу, а й аналітичну позицію здобувача вищої освіти з приводу отриманої інформації.</p> <p>Здобувач продемонстрував уміння працювати з літературою, аналізувати норми історико-правових актів, використовувати наукові джерела та правозастосовну практику, робити обґрунтовані висновки. Анотація відповідає вимогам, які пред'являються до такого виду робіт. Вказуються причини обрання певної теми, джерел, робіт конкретних авторів, обґрунтовується актуальність теми, наводиться думка здобувача щодо усвідомленого матеріалу та формулюється висновок.</p>
	2	Анотація здійснена поверхнево, містить лише огляд прочитаного матеріалу. Здобувач не продемонстрував уміння працювати з літературою, ґрунтовно аналізувати норми історико-правових актів, використовувати у необхідній кількості наукові джерела та правозастосовну практику, виокремлювати проблеми правозастосування та головну думку. Зроблені висновки не в повній мірі відображають зміст анотованого матеріалу або є

		помилковими.
	Min 0	Анотація містить лише загальний огляд дослідженого матеріалу. Зроблені висновки не відображають його зміст, є помилковими або містять ознаки академічного плагіату.
Есе	Max 6	Есе виконано самостійно, сумлінно та добросовісно. Містить ключову ідею, що розкривається у змісті роботи на конкретних прикладах із історико-правових джерел, підходах науковців, але з формуванням та наведенням автором власного ставлення до досліджуваного питання.
	4	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, містить методологічні помилки, недостатнє обґрунтування досліджуваного питання.
	2	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, не відповідає стилю есе, не містить авторського висновку щодо розглядуваного питання.
	Min 0	Тема есе не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Термінологічний словник	3	Складено список термінів, пов'язаних із певною тематикою навчальної дисципліни «Історія держави і права України». Підготовлений словник містить не менше 10 термінів. Здобувач вищої освіти спирався при підготовці словника на сучасну вітчизняну та зарубіжну наукову літературу за обраною темою.
Схеми, таблиці	3	Розроблено схему, таблицю, діаграму на основі комплексного аналізу відповідних історико-правових документів, опанування літературних джерел з навчальної дисципліни «Історія держави і права України». Належна систематизація матеріалу дозволила ґрунтовно проаналізувати взаємозв'язки, відмінності тощо. Цей вид індивідуальної роботи бажано проілюструвати презентацією, що значно підвищує її ілюстративність. Робота виконана акуратно, ретельно, ґрунтовно, самостійно.
Презентація	3	За допомогою програми Microsoft PowerPoint або за вибором здобувача вищої освіти іншого зручного програмного забезпечення підготовлено презентацію однієї з тем навчальної дисципліни «Історія держави і права України». Подача матеріалу повинна бути динамічною, цікавою, ілюстративною, з використанням різних видів зображень. Презентація має містити не менше 10 слайдів та повністю розкривати питання.

Наукова стаття	10	<p>Наукова стаття є логічно завершеною, ґрунтовною, в ній досліджено найбільш актуальні проблеми чи певне питання, яке є важливим для поглиблення знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни «Історія держави і права України».</p> <p>Стаття має науковий стиль викладу. Змістовно їй притаманні точність, зрозумілість, зв'язаність (логічна несуперечливість), цілісність, грамотність, довершеність матеріалу та його високий науковий рівень. Структурні елементи статті відповідають вимогам видання, до якого вона подається. Максимальний бал виставляється за умови опублікування підготовленої статті видавництвом.</p>
Тези виступу на науково-практичній чи науковій конференції	5	<p>Тези виступу на науково-практичній чи науковій конференції відповідають вимогам, які висуваються до такого виду роботи. Вони лаконічно формулюють ключові моменти, що презентують доповідь, з якою здобувач вищої освіти виступив або бажає виступити на конференції. Тези оформлені відповідно до вимог, що висуваються організаторами конференції чи видавництвом. Максимальний бал виставляється за умови їх опублікування.</p>
Іспит	Мах 60	<ol style="list-style-type: none"> 1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	<ol style="list-style-type: none"> 1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповідях суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної

		роботи.
	45	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповідях за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.</p>
	40	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Помилки у відповідях за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.</p>
	35	<p>1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Наявність помилок у відповідях на питання.</p>
	Min 0	<p>1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.</p>

Шкала підсумкового педагогічного контролю (іспит)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НЮУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74

Е	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34